OVERDENKING BIJ LC 20 VS 9 T/M 19

Er bestaat een mooie mop over Groninger herenboeren. Op een mooie zomerdag kwam God eens een kijkje nemen op het Groninger land, Hij wilde eens kijken hoe zijn schepping er daar bij lag. Hij wandelde over een akker van een Groninger herenboer, die onmiddellijk dreigend op hem afkwam. God maakte Zichzelf veaan hem bekend als de Schepper van hemel en aarde. Waarop de boer hem even kort opnam en vervolgens bars sommeerde: 'Goa van mien laand oaf!' Voor zo'n boer was het ondenkbaar dat er iets heiliger zou zijn dan zijn eigen land.

De gelijkenis die Jezus hier vertelt gaat over mensen die land bewerken dat niet hun eigendom is. Het land is niet van hen en de vruchten zijn dat evenmin. Er is een landheer, een eigenaar. Maar die landheer is op reis gegaan en uit het zicht verdwenen en het is gemakkelijk om zijn bestaan te vergeten.

Allereerst: het feit dat de landheer op reis gaat getuigt van een groot vertrouwen in de arbeiders. Om wat van jou is over te dragen aan anderen en zelf naar de achtergrond te verdwijnen moet je die anderen volledig kunnen vertrouwen. Die landheer staat natuurlijk symbool voor God en zijn handelswijze voor het vertrouwen dat Hij in ons mensen heeft door ons deze aarde in handen te geven. God wordt in de Bijbel vaker voorgesteld als tuinman. Dat begint al met de hof van Eden, ook een tuin, plek die de mens is gegeven om te wonen en voor te zorgen, de schepping.

Misschien zou je dat wel een grondbesef van alle religie- de georganiseerde en ongeorganiseerde, kunnen noemen: het besef van schepping, het weten dat het land, de aarde die je bewoont en alles wat daarbij hoort niet van jou is, maar dat het je is toevertrouwd. Iedere week zien we de aarde terug in de liturgische schikking.

Nogal eens wordt de manier waarop wij de aarde hebben uitgeput en de huidige milieucrisis geweten aan het christelijk geloof en de bijbelse opdracht die de mens gekregen heeft om het beheer te voeren over de aarde en de andere schepselen. Die zou ertoe geleid hebben dat de mens zichzelf in plaats van als medeschepsel is gaan zien als heerser, die denkt met de schepping alles te kunnen doen wat hij maar wil. En het is absoluut waar dat een dergelijke uitleg van de Bijbel desastreuze gevolgen heeft gehad, maar het is wel de vraag of de Bijbel dan wel goed wordt gelezen.

Want in heel veel Bijbelverhalen wordt ervoor gewaarschuwd dat het mis gaat als mensen niet meer weten dat ze op deze aarde te gast zijn en zich daar als heer en meester gaan gedragen. Profeten verheffen keer op keer hun stem daartegen. Zoals Jesaja, met zijn lied over de wijngaard, Gods mooie tuin, die veranderde in een wildernis. Steeds weer wordt in de Bijbel de mens eraan herinnerd dat het land niet van hem is en dat zijn naaste niet van hem is en hij maar niet kan doen wat hij wil.

Jesaja brengt zijn lied ten gehore middenin een religieus feest, het loofhuttenfeest, tijdens de wijnoogst. In plaats van een ritueel feestlied, een vrome lofzang, laat hij een felle aanklacht horen. En hij zegt: *'Wee degene die huis na huis opkoopt, die akker bij akker trekt tot er geen plaats meer overblijft en alleen hij nog bezittingen heeft in het land'*.

Hier worden mensen aangeklaagd die de mond vol hebben van God, maar in de praktijk leven alsof de wereld van hen is en anderen te kort doen. En Jezus richt zich met zijn verhaal ook tot de religieuze leiders van zijn tijd, de mensen die de hele dag bezig zijn met God en Zijn gebod, die denken dat zij het zo goed doen. Zij hebben van de godsdienst iets gemaakt dat van hen is. Hun godsdienst is een gesloten systeem, waarin andere mensen en uiteindelijk God Zelf buitenspel wordt gezet.

En dan moeten er knechten, profeten, en op het laatst zelfs de zoon komen om hen te waarschuwen, hen eraan te herinneren dat het leven een gave van God is en de geloofstraditie niet hun persoonlijk bezit. Een waarschuwing die niet alleen bedoeld is voor de religieuze leiders van Israel van die dagen of, zoals helaas vaak is beweerd, voor het joodse volk. We lezen uit de Bijbel omdat het daarin gaat over óns.

Om in te breken in een kortzichtigheid en geslotenheid die wij allemaal wel kennen worden ons deze verhalen verteld. Om onze ogen te openen voor hoe de verhoudingen werkelijk liggen in de wereld die God voor ogen staat. De Bijbel houdt ons voor: let op, het zijn niet de machtigen die de uiteindelijke bezitters zijn van het land, al lijkt dit vaak wel zo. Het zijn niet de dominantsten of de handigsten aan wie het land, het terrein toebehoort, -of dat nu in de wereldpolitiek is, op het werk of op school of in de familie. Het land behoort niet aan de mensen die het hardste schreeuwen, die zich het meest laten gelden en die een slaatje weten te slaan uit de angst en onvrede van mensen. Er is een andere macht, een macht die ongrijpbaar is, die vaak ver weg lijkt, waar niet mee gerekend wordt, maar wel degelijk bepalend is.

Nadat Jesaja zijn lied over Gods wijngaard gezongen heeft voorspelt hij dat de mooiste en grootste huizen in puin zullen vallen. En dat is ook gebeurd, bij de ballingschap. De rijken die de armen onderdrukten werden toen zelf onderdrukten. Het slot van de gelijkenis van de wijnbouwers voorspelt dat het land hen afgenomen zal worden en aan anderen in bezit gegeven. Mensen die de vruchten van dat land niet voor zichzelf opeisen, maar beschikbaar kunnen stellen, kunnen delen.

Deze verhalen zeggen ons dat iedere op zichzelf gerichte macht op aarde, politiek of religieus, hoe sterk die ook kan lijken, uiteindelijk van tijdelijke aard en duur is. En dat er een andere, diepere en krachtigere waarheid is, een waarheid die daaronder verborgen ligt, de steen die weg werd gegooid, die uiteindelijk het meest wezenlijk, het meest nodig zal blijken te zijn en die tot hoeksteen zal worden gemaakt. Ooit zal de onderste steen boven komen.

Maar dat gaat niet zomaar vanzelf. Daar is een lange weg voor te gaan. In onze tijd wordt er in rap tempo heel wat afgebroken waar we op vertrouwden en lijkt alleen de macht van de sterkste te gelden. Democratie waarden, een rechtvaardige samenleving, staat in veel landen op het spel. Deze week zagen we hoever in Turkije machthebbers gaan om de tegenstem het zwijgen op te leggen. En gelukkig zien we ook hoe die zich niet zomaar het zwijgen laat opleggen. Laten we nooit vergeten dat het opbouwen van de democratie, vrijheid en recht ook in ons deel van de wereld niet vanzelf is gegaan, dat dit veel heeft gevraagd en nog steeds vraagt. Wat gevraagd wordt is een lange adem, volharding, overtuiging, geloof, hoop en liefde, al die vruchten van de Geest. Laten we daarnaar reiken, laten we daar om bidden.